

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Харківська обласна Мала академія наук
Харківської обласної ради»

Відділення економіки
Секція: прикладна макро- та мікроекономіка

ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ДЕРЖАВИ

Роботу виконав:

Пилипчук Арсеній Андрійович, учень 10 класу
комунального закладу «Харківський
академічний ліцей № 45 Харківської міської
ради», вихованець Комунального закладу
«Харківська обласна Мала академія наук
Харківської обласної ради»

Науковий керівник:

Обод Маргарита Львівна, вчитель географії та
економіки комунального закладу «Харківський
академічний ліцей № 45 Харківської міської
ради», спеціаліст вищої категорії, вчитель-
методист

Харків – 2024

ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ДЕРЖАВИ

Пилипчук Арсеній Андрійович; Харківське територіальне відділення МАН України, Комунальний заклад «Харківська обласна Мала академія наук Харківської обласної ради», комунальний заклад «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради», 10 клас, м. Харків;

Обод Маргарита Львівна, вчитель географії та економіки комунального закладу «Харківський академічний ліцей № 45 Харківської міської ради», спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист.

Робота присвячена вивченню впливу транснаціональних корпорацій на держави в контексті політичних та економічних відносин. Своїми операціями та стратегічними рішеннями транснаціональні компанії охоплюють різноманітні сфери, починаючи від економіки та політики і закінчуючи культурними та соціальними аспектами. **Актуальність дослідження** впливу транснаціональних корпорацій на держави очевидна, оскільки вони визначають стратегічні напрямки розвитку країн, впливають на структуру глобальних ринків і формують образ світової економіки.

У роботі розглянуто взаємодію транснаціональних корпорацій із державами, зокрема їхній вплив на економічні процеси та політичні рішення в контексті глобального економічного середовища. Також у роботі досліджено механізми та наслідки впливу транснаціональних корпорацій на держави, зокрема їхні взаємодії у сферах економіки та політики.

Завданням дослідження є розглянути теоретичні основи та історію діяльності і розвитку транснаціональних компаній. Зрозуміти механізми економічного та політичного впливу транснаціональних корпорацій на окремі держави. Розібрати відповіді держав на вплив ТНК та розглянути перспективи розвитку.

Мета роботи полягає в ретельному вивченні складних взаємин між транснаціональними корпораціями та державами, зосереджуючись на економічних та політичних аспектах цієї взаємодії. Наведений у роботі прогноз та рекомендації дають розуміння проблеми та можливі рішення у боротьбі держав з впливом корпорацій.

Елементи наукової новизни отриманих результатів: розроблено оригінальну анкету для аналізу інформованості населення про транснаціональні корпорації та про їх взаємовідношення з урядами держав. Проаналізовано економічний та політичний впливи транснаціональних корпорацій на держави у сучасному світі. Надано рекомендації державам щодо розвитку підприємств у різних частинах світу.

Ключові слова: транснаціональні корпорація, вплив, лобізм, податки, уряд, держави.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ	5
1.1. Теоретичні основи транснаціональних корпорацій	5
1.2. Історичні основи розвитку транснаціональних компаній	7
1.3. Перегони найбільших транснаціональних корпорацій у світі	9
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ПОЛІТИКУ ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ	12
2.1. Економічний вплив транснаціональних корпорацій	12
2.2. Політичний вплив транснаціональних корпорацій	18
РОЗДІЛ 3. ВІДПОВІДЬ ДЕРЖАВ НА ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	22
3.1. Конфлікт ТНК та держав	22
3.2. Співпраця ТНК та держав	24
3.3. Перспективи розвитку транснаціональних корпорацій	26
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33
ДОДАТКИ	37
Додаток А	37
Додаток Б	41

ВСТУП

У сучасному світі транснаціональні корпорації займають центральне місце в глобальній економічній системі, маючи значний вплив на держави світу. Їхні операції та рішення охоплюють різноманітні сфери, від економіки та політики до культури та соціальних питань. Дослідження впливу транснаціональних корпорацій на держави є актуальним завданням, оскільки вони здатні суттєво визначати стратегічні напрямки розвитку країн, впливати на структуру глобальних ринків та формувати образ світової економіки. Дана робота присвячена вивченню складних стосунків між транснаціональними корпораціями та державами, розглядаючи економічні та політичні аспекти цієї взаємодії.

Мета роботи – розглянути масштабність економічного та політичного впливу транснаціональних корпорацій на держави у сучасному світі, прогноз майбутньої ролі компаній у світі та запропонувати шляхи вирішення цієї проблеми.

Об'єктом дослідження є взаємодія транснаціональних корпорацій із державами, зокрема їхній вплив на економічні процеси та політичні рішення в контексті глобального економічного середовища.

Предметом дослідження є механізми та наслідки впливу транснаціональних корпорацій на держави, зокрема їхні взаємодії у сферах економіки та політики.

Завдання дослідження. Розглянути теоретичні основи та історію діяльності і розвитку транснаціональних компаній. Зрозуміти механізми економічного та політичного впливу транснаціональних корпорацій на окремі держави. Розібрати відповіді держав на вплив ТНК та розглянути перспективи розвитку.

Теоретична значущість отриманих результатів: наукова робота дозволяє зрозуміти можливі проблеми майбутнього для держав та методи боротьби з цими проблемами.

Практична значущість отриманих результатів: наведений прогноз та рекомендації дають розуміння проблеми та можливі рішення по боротьбі держав з впливом корпорацій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

1.1. Теоретичні основи транснаціональних корпорацій

Слово транснаціональний в українській мові означає «міжнаціональний», пов'язаний з декількома країнами.

Корпорація (від лат. *corpus* – тіло) – це бізнес, який належить акціонерам і є окремою податковою одиницею. Кожен з акціонерів вклав гроші в цей бізнес.

Транснаціональна корпорація, або ТНК – це корпорація, яка здійснює міжнародне виробництво промислових продуктів на основі прямих іноземних інвестицій та має прямий контроль над своїми закордонними філіями. Філії ТНК організують виробництво продукції або надання послуг відповідно до глобальної стратегії материнської компанії. Також часто застосовується назва «транснаціональна компанія» [2].

Міжнародні корпорації (МНК), або багатонаціональні корпорації (БНК), – це великі компанії, які здійснюють свою діяльність у кількох країнах. Незважаючи на те, що термін «транснаціональні корпорації» (ТНК) часто вважається синонімом МНК, насправді вони відрізняються за кількома ознаками. Головним визначальним чинником є те, що ТНК розміщують свої фінансові головні офіси за кордоном, щоб захистити їх від оподаткування. Таким чином, вони уникають фінансової відповідальності перед державами, в яких вони здійснюють основну частину своєї діяльності [10].

Структура транснаціональних корпорацій є складною та багаторівневою, оскільки ці компанії мають великий масштаб діяльності та операцій у різних країнах світу. Але сама структура транснаціональних корпорацій майже завжди схожа. Материнська компанія: Центральний елемент структури ТНК – це материнська (або головна) компанія, яка часто розташована у країні походження корпорації. Вона відповідає за стратегічне управління та прийняття найважливіших рішень на рівні

всієї корпорації. Дочірні підприємства: ТНК зазвичай мають дочірні підприємства у різних країнах. Ці підприємства можуть бути виробничими одиницями, філіями, або іншими структурними підрозділами, які забезпечують виробництво, продаж, маркетинг та обслуговування клієнтів на місцевому рівні. Асоційована компанія: асоційована компанія в транснаціональній корпорації – це підприємство, контрольний пакет акцій якого належить іншій компанії (материнській корпорації), але не стає її повноцінною дочірньою компанією. Асоційовані компанії часто є стратегічними партнерами, з якими транснаціональна корпорація спільно здійснює певні проекти або ділиться ресурсами для досягнення спільних цілей.

Транснаціональні компанії є ключовими учасниками глобальної економіки та відіграють надзвичайно важливу роль у розвитку сучасного світу. Їх вплив на економічний, соціальний та культурний ландшафт надзвичайно значимий і має далекосяжні наслідки для країн, в яких вони діють, а також для світової економічної стабільності.

Одна з ключових якостей ТНК полягає в їхній здатності до створення робочих місць та забезпечення інвестицій. Вони створюють тисячі вакансій для місцевого населення у країнах, де вони розташовані, сприяючи економічному зростанню та підвищенню рівня життя. Крім того, ТНК надають інвестиції у високотехнологічні галузі, сприяючи інноваціям та розвитку нових технологій, що впливає на розвиток сучасних галузей економіки.

ТНК також мають важливий вплив на міжнародну торгівлю. Вони сприяють розширенню глобальних ринків для товарів та послуг, сприяючи кращому доступу до продуктів різних культур та технологій. Це робить світову торгівлю більш різноманітною, сприяючи культурному обміну та взаєморозумінню між країнами.

Крім того, ТНК відіграють ключову роль у розподілі ресурсів у світовій економіці. Вони можуть забезпечити виробництво сировини в одній країні, обробку в іншій, та продаж готового продукту на третинному ринку. Це допомагає країнам зосереджуватись на тих аспектах виробництва, де вони мають конкурентні переваги, сприяючи оптимізації виробничих процесів.

ТНК також сприяють впровадженню соціальних та екологічних стандартів у

країнах, де вони працюють. Багато з них активно взяли на себе зобов'язання стати більш соціально відповідальними, враховуючи права працівників, стандарти безпеки та вплив на довкілля [1].

Отже, транснаціональні компанії відіграють важливу роль у формуванні світової економіки та сприяють глобальному співрозвитку, забезпечуючи інновації, ефективний розподіл ресурсів та підвищення якості життя населення в різних країнах.

1.2. Історичні основи розвитку транснаціональних компаній

Транснаціональні корпорації пройшли кілька етапів у своєму розвитку, і можна виокремити п'ять чітких поколінь.

Перше покоління ТНК виникло в кінці XIX століття до початку Першої світової війни у 1914 – 1918 роках, займалося основною роботою з розробки та видобутку сировинних ресурсів у колоніальних країнах Азії, Африки та Латинської Америки, а також їх подальшою переробкою в країнах-власниках колоній. Ці ТНК фактично представляли собою картелі та синдикати.

Друге покоління транснаціональних корпорацій виникло в період між двома світовими війнами (1918 – 1939 роки) і зосереджувалося на виробництві озброєнь та військової техніки для задоволення військових потреб провідних країн Європи, Америки та Японії.

Третє покоління транснаціональних корпорацій сформувалося після завершення Другої світової війни в 1945 році, особливо після розпаду імперій та їх колоніальної системи у 1950 – 1960 роках. Ці корпорації стали інноваторами та розповсюджувачами науково-технічних досягнень у сфері передових галузей науки та промисловості, таких як атомна енергія, електроніка, космос, приладобудування і багато інших.

Четверте покоління транснаціональних корпорацій почало формуватися у 1970 – 1980 роках, коли на тлі прискореного науково-технічного прогресу та розвитку світогосподарських зв'язків під впливом зростання конкуренції на світовому ринку. У цей період активізувався процес злиття та поглинання, що сприяло концентрації

капіталу та виробництва в транснаціональних корпораціях, що успішно розвиваються у великому міжнародному бізнесі.

П'яте покоління транснаціональних корпорацій з'являється та починає цілеспрямовано розвиватися на початку ХХІ ст. в умовах прискорення процесів регіональної економічної інтеграції.

Світові процеси інтеграції та утворення єдиних економічних зон у різних регіонах відкривають широкі можливості для транснаціональних корпорацій щодо розвитку міжнародного бізнесу на всіх континентах. Зростаючі та глибше зафіксовані торгово-економічні, фінансово-валютні, науково-технічні та виробничі зв'язки між сучасними транснаціональними корпораціями свідчать про глобальний характер їх діяльності. Корпорації нового покоління активно використовують сучасні наукові досягнення та інноваційний бізнес, що робить їх основними інноваторами в галузі наукових ідей.

При створенні корпорацій у різних країнах важливу роль відігравали різноманітні чинники. У США це був фінансовий капітал, у Японії – взаємне володіння акціями та наявність власних ресурсів, у Південній Кореї та Японії – координація та підтримка державою. У сучасних умовах домінуючими стали міжнародні конгломерати з різноманітними напрямками діяльності. Однією з причин цього є обмеженість традиційних ринків поряд із потребою у постійному зростанні корпорацій з боку акціонерів та керівництва.

На початку ХХ-го століття транснаціоналізація виробництва та розподілу капіталу стала ключовою умовою для функціонування та розвитку великих корпорацій, а також визначальним чинником для темпів та пропорцій розвитку світової економічної системи. Завдяки відкриттю східноєвропейського та пострадянського ринків, зростанню Китаю як головного світового виробника та ринку збуту, а також зменшенню торговельних бар'єрів через діяльність СОТ, масштаби діяльності транснаціональних корпорацій значно збільшилися.

На початку ХХІ-го століття у світі налічується понад 70 тисяч транснаціональних корпорацій та 850 тисяч їх філій. Головні офіси розташовані переважно у розвинених країнах, але більша кількість філій працює у країнах, що

розвиваються. Транснаціональні корпорації контролюють значну частину світового промислового виробництва та майже уся зовнішню торгівлю. Вони володіють близько 80% патентів і ліцензій на нові технології, винаходи та ноу-хау. Ці корпорації мають значний вплив на окремі товарні ринки, зокрема, контролюють більше 90% світового ринку пшениці та кави, близько 85% ринку міді та бокситів, 80% ринку чаю та олова, і близько 75% ринку сирової нафти [20].

Основною причиною стрімкого розвитку транснаціональних корпорацій у другій половині ХХ століття є вища ефективність їхньої діяльності в порівнянні з компаніями, що працюють виключно на внутрішньому ринку однієї країни.

1.3. Перегони найбільших транснаціональних корпорацій у світі

Статус найбільшої корпорації у світі може переходити від однієї компанії до іншої щодня, навіть хвилиною до хвилини, в залежності від критеріїв які враховуються, але ці корпорації-гіганти мають велику конкуренцію і є найвідомішими компаніями у світі.

Топ-10 найбільших компаній у 2022 році за ринковою капіталізацією ^A				
Ранг	Компанія	Країна / територія ¹	Сектор	(Мільярд доларів)
1	Apple	США	Технологія	2,508
2	Saudi Aramco	Саудівська Аравія	Енергія	2,170
3	Microsoft	США	Технологія	1,910
4	Alphabet	США	Технологія	1,412
5	Amazon	США	Технологія	1,298
6	Tesla	США	Технологія	847
7	Berkshire Hathaway	США	Фінансовий	612
8	UnitedHealth	США	Споживчі послуги	483
9	Meta	США	Технологія	431
10	Johnson & Johnson	США	Споживчі послуги	428

Рис. 1.1 10 Найбільших корпорацій у світі за ринковою капіталізацією у 2022 [8]

На рис. 1.1 показано рейтинг 10 найбільших транснаціональних корпорацій за ринковою капіталізацією компанії станом на 02.09.2022 [8]. Також у даній таблиці є

інформація про країну у якій базується корпорація, яка у неї сфера діяльності та саму вартість компанії.

Ринкова капіталізація акціонерної компанії – це поточна вартість усіх її акцій, яку обчислюють шляхом множення кількості акцій компанії, випущених в обіг, на їхню вартість, що формується в певний конкретний момент на фондовому ринку [24].

Капіталізація ринку може швидко змінюватися, і протягом років спостерігалось багато коливань у рейтингах найбільших компаній у світі. Microsoft кілька разів витісняв Apple з лідерської позиції, останній раз – у жовтні 2021 року. Капіталізація ринку Amazon перевищила обох цих гігантів у січні 2019 року.

Протягом багатьох років Apple, яка також входить до числа найбільш поважаних компаній у світі, бачила, як її капіталізація ринку стає жертвою успіху у продажах. Хоча популярність серед споживачів продуктів, таких як iPhone, iMac та інших продуктів цієї компанії, підняла Apple на нові висоти, кожного разу, коли продажі сповільнювалися, її капіталізація ринку страждала.

У порівнянні з Apple, Microsoft вибудувала себе в одну з найбільших компаній у світі, зосереджуючись на стабільних постійних доходах. Вам може не потрібен новий смартфон чи ноутбук щороку, але ліцензія на програмне забезпечення, пакет обчислення у хмарі або підписка на відеоігри означає постійні платежі та лояльність клієнтів.

Тобто на цьому прикладі можна побачити, що дві корпорації можуть мати дійсно різні стратегії продаж у боротьбі за вищі місця у рейтингу найбільших компаній світу. Але, насправді, багато прикладів коли корпорації позичають якісь ідеї у інших компаній. Одним з таких прикладів, також є Apple та Microsoft через деякий час, Apple, надихнувшись Microsoft, теж вирішили запровадити свою підписку на відеоігри, свій стрімінговий сервіс, свої новини та навіть свою кредитну картку.

Хоча компанії, що базуються в США, домінують у топ-20, світ представлений різноманітно. Окрім Saudi Aramco як другої за величиною компанії загалом, Taiwan Semiconductor Manufacturing (TSMC) показує вражаючі результати з ринковою вартістю у \$415 мільярдів станом на 03.09.2022. Французький виробник предметів розкоші LVMH (Louis Vuitton, Moët, Hennessy), який у травні 2023 року став першою

європейською компанією, що перевищила ринкову вартість у \$500 мільярдів, також входить до числа найцінніших компаній у світі, корпорація включає в собі такі торгові марки як Louis Vuitton, Givenchy, Kenzo, Chaumet, Moet & Chandon, Hennessy, TAG Heuer тощо [25].

Ще одна помітна компанія серед лідерів – це NVIDIA, спеціалізована у галузі ігор, штучного інтелекту та напівпровідників, яка у другій половині 2023 року побачила зростання своїх акцій до ринкової капіталізації понад \$1 трильйон. Її вартість підтримується інтересом і партнерськими угодами з Microsoft, а також широким очікуванням, що штучний інтелект стане основним джерелом доходів і зростання в глобальній економіці у майбутньому.

Успішна стратегія (і продукт, і часування, і управління) окрім того, на загальну доларову вартість акцій компанії може впливати безліч інших непередбачуваних факторів. Наприклад, один контroversійний твіт колишнього президента США Дональда Трампа може відправити ринкову капіталізацію США вниз чи вгору – без належного обґрунтування руху. Будь-який голова федеральної резервної системи може перевернути ціни акцій декількома словами. Tesla, виробник електромобілів, почала 2022 року як п'ята за розміром компанія у світі за ринковою капіталізацією, а рік завершила на 11-му місці після рішення генерального директора Ілона Маска придбати Twitter.

Висновок за першим розділом: Транснаціональні корпорації – це корпорації які працюють та мають виробництво у різних країнах світу. Вони мають складну структуру. ТНК пройшли через багато етапів розвитку і стали займати найголовніші ролі у сучасній світовій економіці.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМИ ВПЛИВУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ПОЛІТИКУ ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ

2.1. Економічний вплив транснаціональних корпорацій

При дослідженні впливу транснаціональних корпорацій на економічний розвиток країн велике значення має теорія Шляху Розвитку Інвестицій (Investment Development Path, IDP), запропонована Генрі Даннінгом [21]. Ця теорія стверджує, що рівень економічного розвитку країн пов'язаний зі ступенем зрілості її компаній та підприємств, обсягом участі у міжнародному русі капіталу. У його теорії існує п'ять рівнів економічного розвитку країн. Кожен з них має наступні особливості:

На першому рівні економіки країн є нерозвинуті, що означає відсутність умов для накопичення та експорту інвестицій, а також імпорту інвестицій, за винятком країн, які мають значні резерви природних ресурсів.

На другому рівні економіка країн характеризується тенденцією зростання ВВП до 2,5 тис. доларів на душу населення. Завдяки цьому розширюється внутрішній попит на ринку споживачів. Залученням іноземних транснаціональних корпорацій збільшується імпорт прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Проте рівень розвитку національних підприємств все ще низький, що не сприяє експорту інвестицій, і якщо такий експорт відбувається, то він спрямований переважно на регіональні ринки або країни зі схожим рівнем економічного розвитку.

На третьому рівні ВВП на душу населення в країнах досягає до 10 тис. доларів. Збільшення імпорту інвестицій сповільнюється, на тлі зростання експорту. Проте, так само, як і раніше, обсяг накопичених інвестицій за рахунок імпорту перевищує обсяг їхнього експорту.

На четвертому рівні ВВП на душу населення становить від 10 до 36 тис. доларів. Країна проявляє особливий розвиток національних транснаціональних корпорацій, а експорт перевищує імпорт ПІІ.

На п'ятому рівні, за думкою деяких економістів, у Сполучених Штатах

Америци розташована найбільша кількість транснаціональних корпорацій та збалансовано обсяг імпорту та експорту ПП.

Отже, ця теорія стверджує, що кількість транснаціональних корпорацій, створених у країні, є свого роду індикатором, який відображає рівень надмірних інвестицій у певній галузі виробництва, а також загальний рівень економічного розвитку. Збільшуючи імпорт ПП, створюється ефект «набухання попиту на інвестиції» в різних економічних секторах, що стимулює деякі процеси, пов'язані з ростом експорту національних інвестицій. У таких умовах транснаціональні корпорації мають найвищий інтерес у виході за національні кордони та розширенні своєї діяльності [14].

Вплив транснаціональних корпорацій, які діють у країні-одержувачі, на її розвиток та безпеку не є однозначним. З одного боку, вони є невід'ємною частиною економіки та ключовим фактором у розвитку країни та підвищенні ефективності її виробництва. З іншого боку, вони виступають ініціаторами численних негативних процесів, пов'язаних із мотивами їх діяльності [18].

На ринках споживання спостерігається насичення товарів та послуг, стимулювання діяльності виробників, загострення боротьби за споживача, джерела сировини та умови продажу. Однак загальний вектор та напрям еволюції полягають у тому, що транснаціональні корпорації визначають стабільні економічні зв'язки між різними підсистемами та країнами, об'єднуючи окремі національні економіки в єдину світову економіку. Глобальний тренд розвитку характеризується збільшенням концентрації виробництва та капіталу як на мікрорівні підприємств, так і на мегарівні транснаціональних корпорацій [3].

Однією з помітних переваг транснаціональних корпорацій є їхній потенціал сприяти передачі технологій та стимулювати інновації у різних країнах світу. Здійснюючи діяльність у сфері досліджень та розробок, ТНК часто впроваджують нові технології та методи виробництва через свої продукти, тим самим розширюючи можливості та базу знань місцевих галузей [7]. Ця передача технологій може мати множниковий ефект, збільшуючи продуктивність, стимулюючи внутрішні дослідження та розробки і, в кінцевому підсумку, сприяючи економічному

зростанню. Відомим прикладом такої співпраці між країною та ТНК – є Siemens в Індії. Siemens визначив Індію одним з довгострокових пріоритетів для розвитку свого бізнесу ще в 1867 році, коли засновник компанії Вернер фон Зіменс особисто керував встановленням першої телеграфної лінії між Лондоном та Калькуттою. Сьогодні у Siemens є потужний виробничий потенціал по всій країні, різноманітні Центри Компетенції та дослідницько-розробницькі центри, а також національна мережа продажів та обслуговування [6].

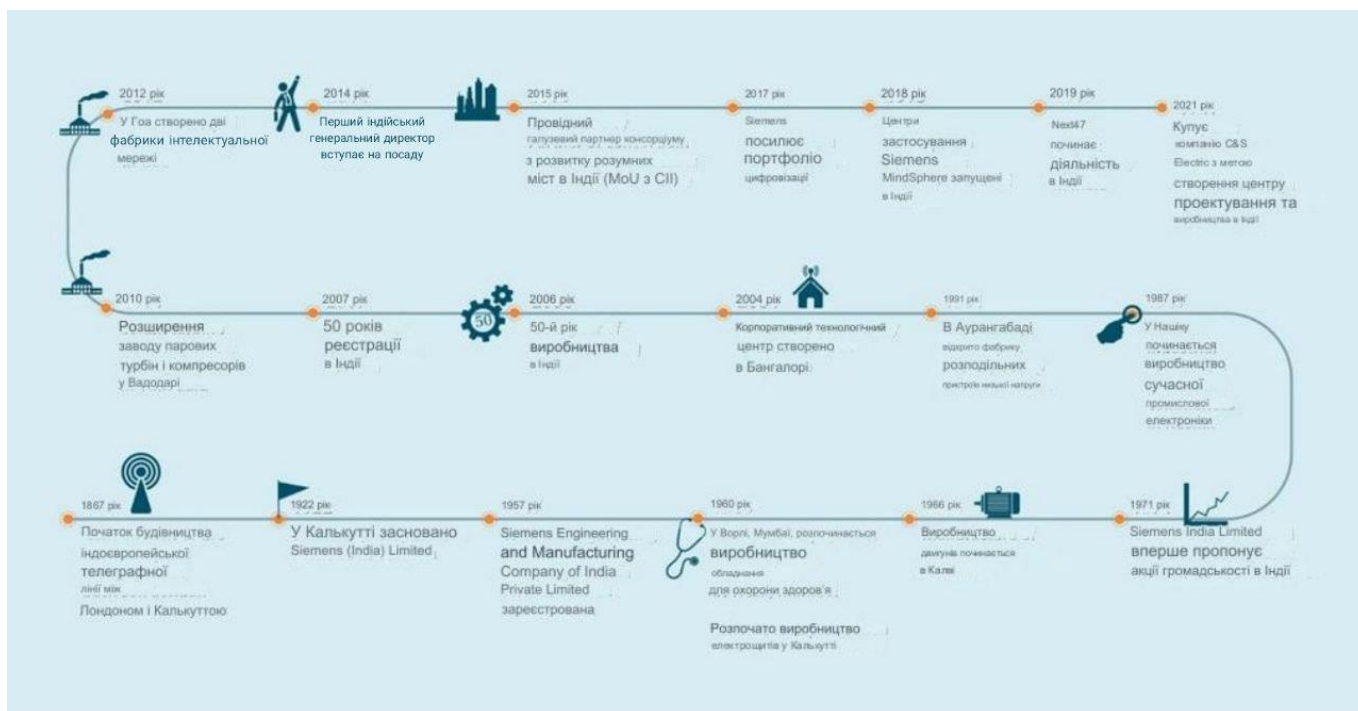

Рис. 2.1 Розвиток Siemens у Індії (1867-2021) [6]

Крім того, глобальні мережі та співпраця ТНК можуть сприяти обміну знаннями та кращими практиками, сприяючи інноваційним екосистемам і розвитку власних технологічних можливостей. Транснаціональні корпорації мають унікальну перевагу щодо доступу до глобальних ринків завдяки своїм встановленим мережам збуту, визнанню бренду та експертизі в маркетингу [19].

Входячи на нові ринки, транснаціональні корпорації можуть розширити діапазон місцевих товарів та послуг, сприяючи експорту та підтримуючи економічну інтеграцію. Доступ до міжнародних ринків, що надається цими корпораціями, може дозволити місцевим підприємствам висвітлити різноманітні вподобання споживачів та підвищити їхню конкурентоспроможність. Крім того, знання ринку та глобальні

ланцюги постачання транснаціональних корпорацій можуть допомогти сприяти торговельним зв'язкам та полегшити інтеграцію країн-господарів у глобальну економіку.

Отже, позитивні аспекти для країни-господаря від транснаціональних корпорацій включають залучення іноземних інвестицій, створення робочих місць, використання технологій та досвіду кращої організації бізнесу і багато іншого. Однак є й негативні моменти.

Транснаціональні корпорації часто поглиблюють економічні нерівності в межах і між країнами. Ці корпорації можуть концентрувати багатство, експлуатувати працю та здійснювати неетичні практики для максимізації прибутків. Студент коледжу США Джим Кіді також розглянув нелюдські практики виробництва Nike в 90-х роках, і у своєму фільмі «За логотипом» (Behind the Swoosh) показав, як робітники у азійських країнах, які отримували 1,25 долара США на день, були змушені жити в трущобах біля відкритих стоків та використовувати спільні туалети та воду для ванни разом з кількома сім'ями [22]. Потенціал експлуатації особливо виражений у країнах що розвиваються, де слабкі закони про працю, м'які регуляції та обмежена сила впливу можуть залишити працівників вразливими перед несправедливим ставленням.

У світі сучасної глобальної економіки не можна недооцінювати вплив транснаціональних корпорацій і за масштабами цих корпорацій їх дійсно можна порівнювати з цілими країнами. Серед ТНК існує своя еліта – супервеликі компанії, що конкурують з багатьма країнами як за обсягом виробництва, бюджетом, так і за кількістю «підданих». Найбільші 100 ТНК, за експертними оцінками, контролюють приблизно 14% від загального обсягу зарубіжних активів і понад 15% від сукупного обсягу зарубіжних продажів. За думкою західних дослідників, наразі понад п'ята частина глобальних зарубіжних активів перебуває під контролем ТНК [22].

Дослідження 2021 року порівняло річні капіталізації найбільших ТНК з річним ВВП країн. Важливо відзначити, що ці два показники не відображають одне й те саме: перший є динамічним і вказує на загальну вартість всіх акцій публічної компанії в певний момент часу, тоді як другий – обсяг всіх товарів і послуг, вироблених

економікою протягом року. Однак їх наводять для наочного демонстрування масштабів компаній [9].

Країна/компанія	Номінальний ВВП(Країни)/Ринкова кап.(Компанії) (B - мільярдів)
United States of America	\$21,433 B
China	\$14,343 B
Japan	\$5,082 B
Germany	\$3,861 B
India	\$2,869 B
United Kingdom	\$2,829 B
France	\$2,716 B
Apple	\$2,125 B
Italy	\$2,004 B
Microsoft	\$1,942 B
Saudi Aramco	\$1,888 B
Brazil	\$1,840 B
Canada	\$1,736 B
Russia	\$1700 B
Amazon	\$1,688 B
Alphabet	\$1,656 B
South Korea	\$1,647 B
Australia	\$1,397 B
Spain	\$1,393 B
Mexico	\$1,269 B
Indonesia	\$1,119 B
Facebook	\$939 B
Netherlands	\$907 B
Saudi Arabia	\$793 B
Turkey	\$761 B
Tencent	\$736 B
Switzerland	\$703 B
Poland	\$596 B

Рис. 2.2 Порівняння найбільших держав та ТНК з
а ринковою капіталізацією [9]

Стрімінговий сервіс/Країна	Категорія	Користувачі/населення
China	Країна	1,439,323,776
India	Країна	1,380,004,385
United States	Країна	331,002,651
Brazil	Країна	212,559,417
Nigeria	Країна	206,139,589
Netflix	Відео	203,700,000
Bangladesh	Країна	164,689,383
Amazon Prime Video	Відео	150,000,000
Russia	Країна	145,934,462
Spotify	Аудіо	144,000,000
Mexico	Країна	128,932,753
Japan	Країна	126,476,461
Tencent Video	Відео	120,000,000
iQIYI	Відео	119,000,000
Ethiopia	Країна	114,963,588
Philippines	Країна	109,581,078
Vietnam	Країна	97,338,579
Disney+	Відео	94,900,000

Рис. 2.3 Порівняння найбільших держав та стрімінгових сервісів за населенням/користувачами [9]

Таблиця на рис. 2.3 показує кількість користувачів певних діджитал-сервісів у порівнянні з населенням найбільших країн світу.

У висновку слід відзначити, що транснаціональні корпорації відіграють ключову роль у глобальному економічному та технологічному розвитку, пропонуючи можливості зайнятості, сприяючи інноваціям та полегшуючи приплив капіталу. Також вони пропонують нові технології та розвиток виробництва у країнах, яких працюють. Однак дії корпорацій також створюють виклики, пов'язані з економічною нерівністю, впливом на навколишнє середовище та культурною гомогенізацією.

2.2. Політичний вплив транснаціональних корпорацій

В останній час активно досліджується проблема впливу недержавних суб'єктів на розвиток світової політики. При цьому особлива увага приділяється вивченню сутності та характеру участі транснаціональних корпорацій у світополітичних процесах. Як було показано у минулому підрозділі, ТНК володіють величезним економічним ресурсом, який можна порівняти з ресурсами цілих країн. Тому ця економічна сила допомагає корпораціям відстоювати свої інтереси на політичному рівні країни.

«Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), здійснювані через транснаціональні корпорації, а також розширення самої діяльності корпорацій можна вважати основним інструментом збільшення економічного та подальшого політичного впливу розвинених країн на країни, що розвиваються. Приймаючи ПІІ, держава часто стає економічно залежною і втрачає можливість слідувати вектору самостійного політичного розвитку. Також збільшення частки іноземної присутності в економіці національної держави сприяє формуванню відповідно орієнтованої еліти». Така еліта впливає на прийняття внутрішніх і зовнішньополітичних рішень. З цього випливає, що ТНК можуть впливати як на державну систему в цілому, так і на окремих осіб, які приймають рішення, зокрема [16].

Переважаюча частина досліджень впливу транснаціональних корпорацій на політику країн що розвиваються пояснюється тим, що з ряду причин такі держави представляють більший інтерес для великих ТНК. По-перше, в країнах що розвиваються слабо розвинуте законодавство в області охорони навколишнього середовища та механізми регулювання екологічної складової діяльності бізнесу (низьке оподаткування, відсутність вимог до стандартизації), що дозволяє переносити на їхню територію найбільш екологічно небезпечні, енерго- та ресурсозатратні виробництва. По-друге, країни що розвиваються відрізняються дешевою робочою силою, а також більш лояльним та схильним до діалогу з ТНК державним апаратом для своєї вигоди. Ці фактори роблять країни, які тільки розвиваються, привабливими для великих компаній [17].

Діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК) може впливати на міжнародну політику та внутрішню політику конкретних країн у різних сферах: економічній, соціокультурній, політичній, екологічній. Загалом найголовнішими механізмами впливу ТНК на зовнішню політику держави слід віднести:

1. Перехід державних чиновників у штат корпорації (Revolving Door).

Лобізм – це процес впливу на прийняття рішень уряду або інших публічних установ на користь конкретних інтересів або груп осіб. Цей вплив може здійснюватися через різноманітні методи, такі як діалог з законодавцями, участь у громадських слуханнях, надання фінансової підтримки політикам тощо. Лобізм може бути проведений як представниками підприємств та індустрій, так і представниками громадських організацій чи інших груп громадян [23].

Термін «обертові двері» (Revolving Door) означає рух високопосадових працівників із сфери державного сектора до приватного і навпаки. Ідея полягає в тому, що існують обертові двері між цими двома секторами, оскільки багато законодавців і регуляторів стають лобістами і консультантами для галузей, які колись регулювали, і деякі керівники чи лобісти приватного сектору отримують державні призначення, пов'язані з їхніми колишніми приватними посадами.

Такий процес присутній майже у кожній країні світу. В аналізі 2019 року Public Citizen дослідив професійну діяльність колишніх членів 115-го Конгресу [4].

Рис. 2.4 Колишні політики які після завершення політичної кар'єри від політики почали працювати у державних службах [5]

З колишніх членів, які знайшли нову роботу поза сферою уряду та політики, 59% (26 з 44) працювали в лобіювальних фірмах, консалтингових фірмах, торгових групах або бізнес-організаціях, що намагаються впливати на діяльність федерального уряду. Багато інших працювали на телебаченні (14%), у правових структурах (9%), на корпоративних посадах (7%), в академії (7%) чи в організаціях на рівні штату (5%) [5].

2. Фінансова підтримка політичних партій.

Часто політичні партії отримують фінансову підтримку від транснаціональних корпорацій для просування своїх ідей, які вигідні цій компанії, зокрема, не через пряме лобіювання. 14 квітня 2021 року, у відповідь на обмежувальний закон щодо голосування, запропонований республіканцями в Джорджії, генеральний директор Google приєднався до 200 інших генеральних директорів корпорацій у публікації відкритого листа у New York Times та Washington Post, де вони висловили протест проти «будь-якого дискримінаційного законодавства», яке ускладнює голосування для американців. Але тут був підвох: Google «тихо» фінансував «робочу групу з політики» з «інтеграції виборів» разом із Республіканським комітетом державного рівня, організацією, яка підтримувала законодавство в Джорджії та подібне законодавство в інших штатах. Під час зустрічі робочої групи RSLC, на яку завітав керівник політики Google, було показано слайди, де «реформу виборів» називали «єдиною лінією захисту Республіканської партії». Місяцями раніше Google також перерахував 35000 доларів RSLC зі свого корпоративних заощаджень. Такий механізм став загальним у корпоративному світі як прямий результат рішення Верховного суду США від 2010 року у справі Citizens United проти Федеральної виборчої комісії. Це судове рішення дозволило фінансувати кандидатів на політичні посади і комітети з проведення виборчих компаній використовуючи тіньові кошти (кошти на фінансування організацій, які не зобов'язані розкривати своїх донорів, згідно законодавства). Внаслідок цього компанії зараз роблять внески, щоб допомогти обирати кандидатів, від яких вони сподіваються отримати підтримку для своєї галузі або конкретної справи, навіть якщо вони публічно пропагують протилежну позицію [13].

Країни дуже зацікавлені у більшій кількості транснаціональних корпорацій через економічне зростання яке вони отримають у результаті, тому вони створюють умови для легшої організації бізнесу у їх державі. Паралельно, ТНК отримують великий економічний ресурс, який інвестують у політичний вплив на держави для отримання більшої влади та контролю. На сучасному етапі, масштаби транснаціональних корпорацій тільки зростають і їхні економічні можливості і можливості впливу на держави також зростають, тому не виключено, що у майбутньому ТНК матимуть більший контроль та вплив на країни ніж влада цих держав.

Висновок за другим розділом: Транснаціональні корпорації постійно розвиваються. Через це, збільшуються їх ресурси і вони мають більші можливості, тому їх використовують для ще більшого розвитку та профіту. ТНК дійшли до таких масштабів, що економічно їх можна порівнювати з цілими країнами. Компанії хочуть політично впливати на уряди держави для відстоювання своїх інтересів. Вони хочуть щоб уряди приймали рішення які будуть вигідні для їх корпорації. І з часом, цей вплив тільки збільшується і з'являються нові стратегії якими вони користуються.

РОЗДІЛ 3

ВІДПОВІДЬ ДЕРЖАВ НА ВПЛИВ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

3.1. Конфлікт ТНК та держав

У випадку, коли у країні що розвивається свою діяльність розпочинає зарубіжна транснаціональна компанія, часто виникає конфлікт: ТНК стає потужним конкурентом для вітчизняних компаній, виникає загроза зміни національної валюти, часто виникає неспівпадіння інтересів, асиметрія влади, відбувається сильний тиск на уряд, змінюється ситуація на ринку праці. Зазвичай у такому конфлікті переможцем виходить транснаціональна корпорація. Цей економічний суб'єкт, маючи олігополістичний статус, діє тільки у своїх власних інтересах, а наслідки його діяльності включають: збільшення інтенсивності імпорту в країну, витіснення місцевих товарів і компаній, приватизацію, придбання конкурентних національних бізнесів та інвестування в них, встановлення високих цін. У такій ситуації уряди країн-рецепієнтів ведуть боротьбу з таким суперником, як ТНК, приймаючи наступні заходи: введення заборон та обмежень, проведення націоналізації власності, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів, налагодження співпраці на основі домовленостей і угод [26].

Кожна країна може впливати на діяльність лише тієї частини транснаціональної корпорації, яка функціонує в її межах, за допомогою свого законодавства та адміністративних заходів, якщо штаб-квартира компанії не знаходиться в цій країні. Однак таке обмеження може призвести до недостатньої ефективності впливу. Підвищити ефективність можливо лише через регулювання діяльності центру управління ТНК – материнської або головної компанії. Проте регулювання діяльності ТНК має свої відмінності через особливості економічної природи таких корпорацій. Крім того, сама транснаціональна компанія не є єдиним суб'єктом права, оскільки вона складається з численних юридичних утворень, що ускладнює застосування якісного законодавства до неї.

Відомим прикладом зміни законодавства через ТНК, є створення нових податків у деяких країнах Азії та Латинської Америки. Ці податки відрізняються від податку на корпоративний прибуток, який вже й до цього сплачували багато компаній. Широко відомо як цифрові податки можуть додавати мільярди доларів до податкових рахунків компаній. Держави прагнуть накладати збори на цифрові послуги, які продають глобальні компанії в певній країні з одиниць, розташованих поза цією країною. У деяких випадках запропоновані податки спрямовані на послуги, які включають збір даних про місцевих мешканців, такі як цільова онлайн-реклама. У той самий час, противники цифрових податків, до яких входять лобісти мультинаціональних корпорацій, стверджували, що структура нових правил, пошкодить малому бізнесу. Вони вважали, що ініціативи можуть призвести до подвійного оподаткування корпоративних прибутків, що заглушить міжнародну торгівлю і позбавить подальших інвестицій, але як ми бачимо на сьогоднішній день, вся система і далі працює, і звичайно нові податки завдали великої шкоди для транснаціональних компаній та вдарили по їх профіту [27].

У випадку, якщо встановлені правила не задовольняють бізнес, корпорації можуть використовувати стратегії уникнення, виводячи капітал з країни, зменшуючи обсяги виробництва та інвестицій, закриваючи закордонні філії і т.д.

Також існують інші прояви супротиву ТНК проти рішень держав, які їм не подобаються. Корпорації використовують стратегію обходу, якщо корпорація не задоволена правилами і, з різних причин не бажає покидати країну. Тоді застосовуються нелегальні методи роботи (контрабанда, створення місцевих «підставних» фірм). Однак при виявленні такого підходу фірма може зазнати значних втрат через цей спосіб ведення бізнесу [22].

Компанії постійно шукають способи обійти закон або знайти якісь лазівки, для того щоб втрачати менше грошей. Але здебільшого ці махінації розкриваються міжнародними судами через деякий час. Одним з таких прикладів є схема Apple в якій вони недоплатили 13 млрд доларів США податків Ірландії у період з 2004 по 2013 рік. У 2017 Єврокомісія постановила що Apple повинна виплатити ці гроші Ірландії [15].

Висновок: транснаціональні компанії є вигідними для держав, які в свою чергу

сприяють розвитку корпорацій. Але перш за все, перші і другі представляють свої інтереси та борються за найкращі умови для своєї сторони, тому в результаті цього, у них виникають конфлікти. Саме тому уряди країн повинні контролювати дії ТНК так як саме вони захищають інтереси держави та їх населення. Звісно державам потрібно намагатися залишати як можна більше ТНК в їх країнах для розвитку, але водночас, жорстко боротися з тими компаніями, які не дотримуються правил.

3.2. Співпраця ТНК та держав

Природа та необхідність співпраці між національними державами та транснаціональними корпораціями ідеально характеризуються наступною цитатою колишнього президента Південної Африки Нельсона Манделі: «Розвиток не може бути розгляданий як відповідальність лише уряду. Він потребує партнерства... Існує багато способів, якими спеціальні навички та досвід бізнес-спільноти можуть допомогти досягти цілей розвитку». Це твердження не лише залишається політичним та економічним імперативом, а й було реалізоване через різноманітні форми співпраці між урядами та корпораціями. Коли це приносить вигоду обом сторонам, корпорації та держави капіталізують на особливостях та інструментах одне одного та слідує логіці глобалізації для взаємної користі. У таких областях суперництво між національними державами та транснаціональними корпораціями, здається, відступає на другий план, тоді як співпраця та обмін функціями укріплюються.

Зазначено, що ці позитивні колаборативні відносини між транснаціональними корпораціями та національними державами стосуються лише певної кількості дій, що відбуваються між цими двома учасниками. Також, роль держав та корпорацій у процесах створення багатства повинна бути спільною для досягнення бажаних результатів. Урядам слід створювати умови для створення багатства, тоді як ТНК розглядаються як такі, що створюють багатство. Це призводить до висновку, що не лише компанії, але і країни все більше вчиняють як стратегічні олігополісти, проте для успіху їхні дії повинні відображати дії, інструменти, а також інтереси та цілі одне одного.

З іншого боку, навіть якщо співпраця між урядами та корпораціями успішно встановлена, це не обов'язково відображає загальний громадський інтерес. Наприклад, захист вітчизняних компаній від міжнародних конкурентів шляхом встановлення нетарифних бар'єрів не лише підвищує остаточні витрати для споживачів, але також приховує вітчизняні компанії від впливу структурних змін. Або, хоча країни використовують стратегічну торговельну політику для громадського «добра», її адміністрування насправді може викликати багато труднощів у вигляді бюрократії, відсутності прозорості та вищих витрат як наслідок [12].

Корпорації прагнуть експортувати товари, інвестувати за кордоном, укладати альянси з іншими компаніями для збільшення прибутку та частки на світовому ринку, а також диверсифікувати географічні ризики для отримання доступу до ресурсів інших країн. У свою чергу, уряд має свої власні інтереси, спрямовані на мінімізацію залежності від інших країн і зарубіжних компаній, а також на досягнення економічного зростання та конкурентоспроможності; до того ж, уряд не завжди може нав'язати свою волю іноземним компаніям, оскільки останні можуть бути змушені інвестувати чи торгувати.

Основою партнерської поведінки є отримання вигоди обома учасниками взаємодії – урядом та ТНК. Частіше всього, держави створюють умови для розвитку корпорації, за допомогою податкових пільг або інших схем, та намагаються зменшити податки для деяких ТНК, які мають плани на майбутнє у цій країні. Транснаціональні корпорації демонструють країні їх плани на створення нової інфраструктури або створення більшої кількості робочих місць на підприємстві, за що отримують нагороду у виді зменшення податків.

У своїй діяльності уряди керуються метою, яка може співпадати або конфліктувати з завданнями транснаціональних корпорацій. Транснаціональні корпорації в кожній країні виступають представниками світової економіки та мають обмежену автономію з різними правилами. Корпорації мають можливість розробляти глобальну стратегію та створювати центри для ухвалення глобальних рішень. Однак у зв'язку з тим, що держави є ключовими політичними акторами міжнародної системи, всі підприємства повинні діяти в рамках, визначених ними юридичних та

інституційних норм. Через транснаціональний характер їм доводиться адаптувати свою корпоративну стратегію до різноманітного культурного середовища, працюючи одночасно в різних юридичних та політичних системах. Структура, продукція та послуги транснаціональних корпорацій повинні відповідати ринкам і юрисдикціям країн, у яких вони працюють. Хоча теоретично корпорації знаходяться під контролем держави, на практиці ситуація може змінюватися, як вже було показано у минулому розділі.

На даному історичному етапі у ТНК чітко виокремилися власні політичні інтереси, які обумовлені постійно зростаючими потребами у дешевих сировині і ресурсах, оптимальних умовах виробництва та логістиці, географічному розташуванні, а також у нових ринках збуту виробленої продукції. Задовольняти ці потреби виключно економічними методами ставало все складніше, а іноді й неможливо (невигідно), що призвело до того, що ТНК почали додатково використовувати політико-дипломатичні засоби для підвищення ефективності вирішення своїх корпоративних завдань.

3.3. Перспективи розвитку транснаціональних корпорацій

Щоб розглянути, наскільки люди освідомлені та що вони думають про роботу транснаціональних корпорацій у їх країні, автором наукової роботи було розроблено анкету, розміщену за посиланням:

<https://forms.gle/7kGtqJLFNqZrRL6i9>

Пропозиції відповіді на запитання анкети було надіслано людям старшим 18 років з України, США, Швейцарії, Польщі та Англії. В опитуванні взяло участь 283 людини.

Автором було сформульовано питання, які у форматі скріншотів можна бачити у додатку А.

У додатку Б надані результати опитування серед людей, які взяли участь у опитуванні. Опитування було проведено серед людей старших 18 років, тому що вони мають право голосувати на виборах та саме вони обирають уряд держави, який буде

контролювати ситуацію з транснаціональними корпораціями. За результатами опитування, автор прийшов до висновку, що люди недостатньо обізнані на тему ТНК та їх впливу на держави. Тож, навчальні заклади та засоби масової інформації повинні приділяти більше уваги до цієї теми, враховуючи її важливість.

Також за результатом опитування, було встановлено, що люди вважають податок у 10 – 20% від прибутку найбільш підходящим для транснаціональних корпорацій.

Майбутнє транснаціональних корпорацій ймовірно буде визначатися рядом чинників. До них відносяться технологічні досягнення, геополітичні зрушення, зміни споживчої поведінки та еволюція регуляторного середовища.

Однією з найважливіших тенденцій, що впливають на ТНК, є зростання значення цифрових технологій, таких як штучний інтелект, автоматизація та аналіз великих даних. Ці технології дозволяють компаніям поліпшувати свою діяльність, підвищувати ефективність та зміцнювати їхню здатність адаптуватися до змін на ринкових умовах.

Ще однією важливою тенденцією є поява нових економічних потужностей у світі, таких як Китай, Індія та інші ринки, що розвиваються. Вони ймовірно перебудують конкурентний ландшафт у багатьох галузях. З розвитком цих економік ТНК повинні будуть адаптувати свої стратегії та бізнес-моделі, щоб залишатися конкурентоспроможними.

У той же час ТНК повинні відповідати на зміни у споживчих уподобаннях та цінностях, включаючи питання сталості, етичних практик, яких у сучасності стає все більше і більше, та соціальної відповідальності. Ці питання стають все більш важливими для споживачів і, ймовірно, набудуть ще більшого значення у наступні роки.

Глобальні транснаціональні корпорації стають сильнішими, більш пристосованими. Транснаціональні корпорації представляють як причину, так і результат нової економічної географії глобалізації. Таким чином, динаміка та тенденції найвпливовіших ТНК у світі роблять вирішальний внесок у сучасну глобальну архітектуру та економічний розвиток, самі ж є під впливом цих процесів

неперервної реконфігурації та еволюції, які відбуваються на світовій арені [11].

Майбутнє транснаціональних корпорацій, багато чого буде залежати від їхньої здатності адаптуватися до цих та інших тенденцій і залишатися гнучкими та інноваційними в умовах постійних змін і невизначеності.

Кілька ключових тенденцій впливатимуть на майбутнє глобальних транснаціональних підприємств (ГТП):

- Формується нове макроекономічне середовище. ГТП здійснюють торгівлю між континентами, і багато компаній стають взаємозалежними одна від одної по всьому світу.

- Глобальні транснаціональні підприємства демонструють масштабний перехід до онлайн-банкінгу, цифрових переказів фінансів від особи до особи, електронної комерції, збільшення «зроби сам», діяльності вдома та комерції через платформи соціальних мереж.

- Відсутність еквітету в численних країнах та галузях створить можливості для консолідації нових глобальних чемпіонів. Програмна стратегія злиття та поглиблення є інструментом, який підприємства можуть використовувати для отримання нових компетенцій та зростання за розміром. Активність злиття та поглиблення тепер практично необхідна у секторі ГТП.

Але, ступінь влади чи впливу, який транснаціональні корпорації демонструють по всьому світі, є безперечним. Закутані в ідеологію вільного ринку (Ринок, на якому державне регулювання і втручання не мають ніякого впливу на співвідношення попиту і пропозиції [28]), транснаціональні корпорації здобули і використовують значну владу у глобальному суспільстві. Реальність полягає в тому, що підтримка транснаціональними корпораціями системи вільного ринку є поверхневою; це сприяє їхнім ініціативам, спрямованим на здобуток прибутку, тим часом захищаючи їх від юридичної відповідальності за громадські наслідки. Завдяки такій концентрації ринкової влади, транснаціональні корпорації здобули та проявили здатність впливати на напрямок політичних та економічних процесів як на національному, так і на міжнародному рівні.

Ступінь, до якого їхня влада використовується на політичній арені для

отримання кращих умов для компанії широко недооцінюється. У процесі цього здатність транснаціональних корпорацій розширюватися та забезпечувати прибуток стала сприйматися як необхідна для економічного зростання. При економічному зростанні ТНК мають більші ресурси для збільшення політичного впливу на уряд країн, тому при подальшому швидкому економічному зростанні ТНК, цілком ймовірно, що у майбутньому уряди країн будуть відстоювати не інтереси мешканців цієї країни, а інтереси найбільших корпорацій, які працюють на території цієї країни.

На основі цього, постає питання – чи зможуть транснаціональні корпорації замінити держави у майбутньому.

Влада держави включає в себе можливість втручання в економіку та управління господарством для забезпечення загального благополуччя.

ТНК, як правило, працюють для досягнення власних корпоративних цілей, і їхні інтереси можуть суперечити інтересам суспільства. Держава може здійснювати політику, яка сприяє сталим економічним зростанням та розвитку.

Отже, не зважаючи на значущий вплив ТНК на світову економіку, їхні можливості та завдання не здатні повністю замінити роль держави. Держава залишається ключовим регулятором управління, захисту та забезпечення благополуччя своїх громадян та стабільності національного та міжнародного становища. Але вплив ТНК на держави буде збільшуватися, доки збільшуються економічні можливості корпорацій. ТНК будуть сприяти зростанню їхнього політичного впливу, який буде проявлятися у послідовному «захопленні» сфер регулювання, які раніше вважалися компетенцією держав та міжнародних урядових організацій.

Якщо транснаціональні корпорації будуть зрощувати свій політичний та економічний вплив на країни, то в один момент, держави зрозуміють що вони втрачають забагато контролю. У такому випадку, вони можуть запровадити суворі правила. Таким чином, уряд країни може зруйнувати потужність ТНК. При цьому, кількість компаній та їх економічні можливості зменшуються в рази. Тоді, володарями ринку стануть державні ТНК. Урядам набагато легше працювати з ними, так як вони підвласні їм. Такий варіант завдасть багато проблем світовій економіці та

спричинить світову кризу. ТНК будуть відкинутими у розвитку на багато років назад, але це допоможе державі захистити свою політичну незалежність та знову контролювати усі процеси у країні. Але такий варіант маловірогідний, так як люди, які вже працюють у структурах уряду і представляють інтереси компаній, просто не дадуть ввести жорсткі закони.

У сучасному світі створення законів, спрямованих на підтримку розвитку виробництва в інших країнах, критично важливе. Статистика показує що у сучасному світі велика концентрація виробництв знаходиться у Китаї та США[30]. Тому державам слід спрямовувати свої зусилля на створення сприятливих умов для відкриття виробництв у різних частинах світу.

У деконцентрації великих підприємств в одному місці є багато плюсів. По-перше, це створює велику кількість робочих місць що є важливим фактором економічного розвитку країни. По-друге, це зекономить гроші для транснаціональних корпорацій на транспортуванні вироблених продуктів в інші країни. По-третє, це більш екологічне вирішення, тому що, якраз, країни з найбільшою кількістю виробництв є лідерами за емісією CO₂ у світі[29]. Небажане виробництво великої кількості діоксид вуглецю – є однією з найбільших та найважливіших проблем екології у світі. Він збільшує рівень захворюваності в країні та напряму впливає на глобальне потепління.

Тому державам доречно вести політику, яка буде підтримувати розвиток підприємств у різних частинах світу. Для цього уряди держав можуть запроваджувати податкові пільги компаніям, які відкривають підприємство у їх країні, а також, вкладати гроші у розвиток інфраструктури, яку потім можна продати або здавати в оренду компаніям, що працюють на території країни.

Тож, задача сучасності та майбутнього для урядів країн – це не віддати контроль над державою корпораціям, а створити середовище, у якому отримувати профіт та розвиватися будуть обидві сторони – ТНК та держава. Державам треба зменшувати економічну та політичну залежність від транснаціональних компаній, щоб ТНК не наносила їм шкоди, але, натомість, залишати інтерес компаній до даної країни для користі, яку приносять корпорації країнам.

Висновок за третім розділом

У ТНК та держав можуть бути конфлікт інтересів тому що кожен хоче мати найкращі умови для себе та отримувати більший профіт. Але важливо щоб компанії та держави знаходили способи співпраці та створювали середовище в якому їх сумісна праця буде вигідною для обох сторін. У сучасному світі ТНК створюють забагато економічного та політичного впливу на країни у яких вони працюють і тому уряди країн повинні боротися з цією проблемою. Скоріш за все, деякі способи зменшать профіт країни з ТНК у недалекому майбутньому, але це збереже контроль держави над транснаціональними корпораціями.

ВИСНОВКИ

Транснаціональні корпорації – суб'єкти, які займають головні ролі в економіці, як на національному рівні, так і на світовому. З однієї сторони країни отримують багато користі, приймаючи ТНК, таких як економічне зростання, вищий рівень глобалізації, інвестування у країну. З іншої сторони, у зв'язку з розвитком ТНК, вони отримали ресурси та можливості які надають їм велику владу. Вони контролюють економічні ринки та все більше втручаються в політичне життя усіх держав світу. Саме політичний вплив компаній є великою та важливою проблемою у сучасному світі. Корпорації все більше і більше приділяють увагу отриманню контролю на державному рівні, майже кожна велика ТНК зараз має відділ який займається створенням тиску на уряди держав. Корпорації використовують різні стратегії, такі як, лобізм, перехід державних чиновників в штат корпорації та фінансова підтримка політичних партій. Тому щоб не втрачати свою владу, урядам важливо боротися проти впливу корпорацій. Робота показує важливість цієї проблеми, а наукова новизна дає прогноз майбутнього ТНК та держав та дає рекомендації по боротьбі з нею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Analytical review: TNCs in the present world economy / <https://www.economist.com/>
2. Transnational corporation definitions / https://en.wikipedia.org/wiki/Transnational_corporation
3. Transnational Corporations as Global Political Actors: A Literature Review / <https://www.jstor.org/stable/45083671>
4. UNITED NATIONS: WHO WANTS TO GO THROUGH THE REVOLVING DOOR? / <https://www.stopcorporateimpunity.org/united-nations-who-wants-to-go-through-the-revolving-door/>
5. Revolving Congress: The Revolving Door Class of 2019 Flocks to K Street / <https://www.citizen.org/article/revolving-congress/>
6. Siemens in India / <https://www.siemens.com/in/en/company/about.html>
7. The influence of transnational corporations on the world economy / <https://www.bbc.com>
8. Largest Companies by Market Cap / <https://companiesmarketcap.com/>
9. The World's Tech Giants, Compared to the Size of Economies / <https://www.visualcapitalist.com/the-tech-giants-worth-compared-economies-countries/>
10. Development of transnational corporations in the world : opportunities and threats / <https://bibliotekanauki.pl/articles/506918.pdf>
11. What will the future hold for transnational corporations? / https://www.linkedin.com/pulse/what-future-hold-multinational-corporations-wellenwide?_l=en_US
12. MULTINATIONAL CORPORATIONS AND NATION-STATES : PARTNERS, ADVERSARIES OR AUTONOMOUS ACTORS? / https://is.muni.cz/th/64635/fss_m/DIPLOMA_THESIS.pdf
13. Corporate Political Spending Is Bad Business / <https://hbr.org/2022/01/corporate-political-spending-is-bad-business>

14. The Role of Multinational Corporations in Global Economic Development / <https://www.hilarispublisher.com/open-access/the-role-of-multinational-corporations-in-global-economic-development.pdf>
15. Irish Apple Scandal / <https://www.bbc.com/news/business-67367101>
16. Multinational Corporations and their Influence Through Lobbying on Foreign Policy / https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/12/Kim_Milner_manuscript.pdf
17. Features of the influence of transnational corporations of developed countries on the foreign policy of states / <https://edition.cnn.com/>
18. State regulation of the activities of transnational corporations / <https://www.nytimes.com/international/>
19. Interaction between transnational corporations and states: political science analysis / <https://www.cnn.com>
20. HISTORY OF THE EMERGENCE AND DEVELOPMENT OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS. FACTORS OF TRANSNATIONAL BUSINESS DEVELOPMENT / <https://www.bbc.com>
21. The investment development path theory and small states / <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2590051X21000137>
22. Nike sweatshops: inside the scandal / <https://www.newidea.com.au/nike-sweatshops-the-truth-about-the-nike-factory-scandal>
23. Лобізм. Визначення / [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BC#:~:text=%D0%9B%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BC%20\(%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB.,%D1%96%D0%BD%D1%88%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%2C%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%B0%D0%B1%D0%BE%20%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%B8.](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BC#:~:text=%D0%9B%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%2C%20%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B7%D0%BC%20(%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB.,%D1%96%D0%BD%D1%88%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%2C%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%B0%D0%B1%D0%BE%20%D0%B3%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%B8.)

24. Ринкова капіталізація. Визначення. /

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F#:~:text=%D0%A0%D0%B8%CC%81%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%CC%81%D1%86%D1%96%D1%8F%20\(%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB.,%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F#:~:text=%D0%A0%D0%B8%CC%81%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%BA%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%CC%81%D1%86%D1%96%D1%8F%20(%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB.,%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BA%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%84%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83)

25. Luxury goods giant LVMH becomes the first European company to surpass \$500 billion in market value / <https://www.cnbc.com/2023/04/24/lvmh-becomes-the-first-european-company-surpass-500-billion-in-value.htm>

26. ТРАНСНАЦИОНАЛЬНАЯ КОРПОРАЦИЯ И ГОСУДАРСТВО: СООТНОШЕНИЕ СИЛ В СОВРЕМЕННОЙ ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ / <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/260045/1/279-282.pdf>

27. Digital tax developments in South America and Mexico / <https://www.vertexinc.com/resources/resource-library/digital-tax-developments-south-america-and-mexico>

28. Вільний ринок. Визначення.

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA#:~:text=%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%83%20%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%96%D1%8E%20%D0%B1%D1%83%D0%BB%D0%BE%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%96%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BE%2030,%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B2%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%20%D1%96

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD_%D0%B7%D0%B0_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%B2%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D1%83

29. Список країн за викидами вуглекислого газу /

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD_%D0%B7%D0%B0_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D0%B8_%D0%B2%D1%83%D0%B3%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D0%B3%D0%B0%D0%B7%D1%83

30. These are the top 10 manufacturing countries in the world

<https://www.weforum.org/agenda/2020/02/countries-manufacturing-trade-exports-economics/>

ДОДАТКИ

Додаток А

Скріншоти запитань за анкетною українською та англійською мовам и (складено автором)

В якій країні Ви мешкаєте? / In which country do you reside?

Short-answer text

Як часто Ви стикаєтеся з продуктами або послугами транснаціональних ТНК у Вашому повсякденному житті? / How frequently do you encounter products or services from multinational TNCs in your daily life?

- Кожен день / Every day
- Доволі часто / Quite often
- Дуже рідко / Rarely
- Не стикаюся з ними взагалі / I don't encounter them at all

Ви звертаєте увагу на компанію виробника при покупці товару? / Do you consider the manufacturer's company when purchasing a product?

- Так / Yes
- Ні / No

Чи надаєте Ви перевагу продуктам виробленим в Вашій країні? / Do you have a preference for products made in your own country?

- Так / Yes
- Ні / No

Які продукти Ви вважаєте якіснішими - вироблені закордоном чи в Вашій країні? / Which products do you believe are of higher quality: those produced abroad or in your country?

- Продукти вироблені закордоном / Products produced abroad
- Продукти вироблені в моїй країні / Products made in my country

Ви підтримуєте розвиток внутрішніх компаній чи запрошення великої кількості ТНК в країну? / Do you support the growth of domestic companies or the influx of numerous TNCs into the country?

- Розвиток внутрішніх компаній / Development of domestic companies
- Запрошення великої кількості ТНК / Invitation of a large number of TNCs

Чи користуєтесь Ви продуктами виробленими ТНК заснованими в Вашій країні? / Do you use products manufactured by TNCs with operations in your country?

- Так / Yes
- Ні / No
- Іноколи користуюсь / Occasionally

Як Ви оцінюєте внесок транснаціональних корпорацій у економіку Вашій країні? / How do you evaluate the contribution of transnational corporations to your country's economy?

- Позитивно / Positively
- Негативно / Negatively
- Ніяк не оцінюю / I don't appreciate it at all

Як Ви оцінюєте політичний вплив транснаціональних корпорацій на уряд у Вашій країні? / How do you assess the political influence of transnational corporations on the government in your country?

- Позитивно / Positively
- Негативно / Negatively
- Нейтральне / Neutral

Чи розумієте Ви, яким чином транснаціональні корпорації впливають на економіку Вашої країни? / Do you comprehend how transnational corporations impact your country's economy?

- Так / Yes
- Ні / No
- Частково / Partially

Чи розумієте Ви, яким чином транснаціональні корпорації впливають на політику Вашої країни? / Do you comprehend how transnational corporations influence the politics of your country?

- Так / Yes
- Ні / No
- Частково / Partially

Як Ви ставилися б до ситуації, де на ринку Вашої країни переважають транснаціональні корпорації порівняно з внутрішніми компаніями? / How would you feel about a scenario where transnational corporations dominate the market in your country compared to domestic companies?

- Позитивне / Positively
- Негативне / Negatively
- Нейтральне / Neutral

Чи знаєте Ви, якими методами уряди країн борються проти економічного та політичного впливів ТНК на держави? / Are you aware of the methods utilized by governments to counter the economic and political influence of TNCs on countries?

- Так / Yes
- Ні / No
- Частково / Partially

Чи розумієте Ви плюси роботи ТНК на території Вашої країни? / Do you understand the benefits of TNC operations in your country?

- Так / Yes
- Ні / No
- Частково / Partially

Чи розумієте Ви мінуси роботи ТНК на території Вашої країни? / Do you understand the drawbacks of TNC operations in your country?

- Так / Yes
- Ні / No
- Частково / Partially

Чи маєте Ви довіру до інформації, яку надають транснаціональні корпорації про свою діяльність в Вашій країні? / Do you trust the information provided by transnational corporations regarding their activities in your country?

- Так / Yes
- Ні / No

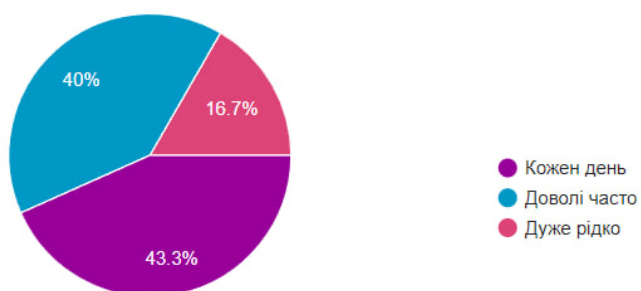
На Вашу думку, який відсоток прибутку повинні платити ТНК у якості податку у Вашій країні? / In your opinion, what percentage of profit should TNCs pay as tax in your country?

- <10%
- 10-20%
- 20-30%
- >30%

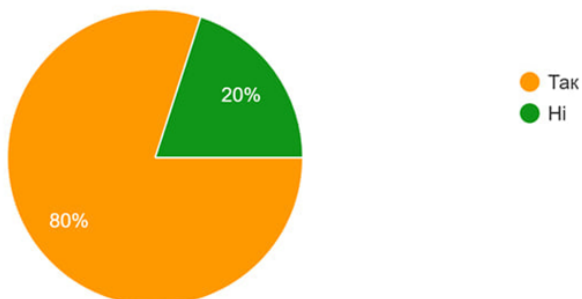

Розподіл опитаних за тестом населення (розроблено автором)

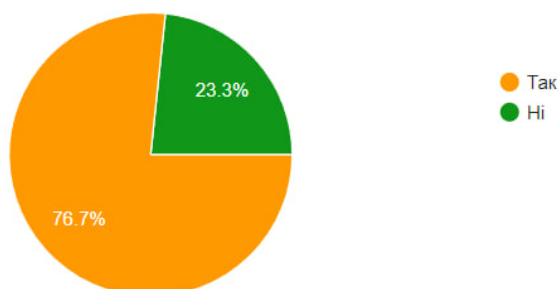
Як часто Ви стикаєтеся з продуктами або послугами транснаціональних ТНК у Вашому повсякденному житті? / How frequently do you encounter products or services from multinational TNCs in your daily life?

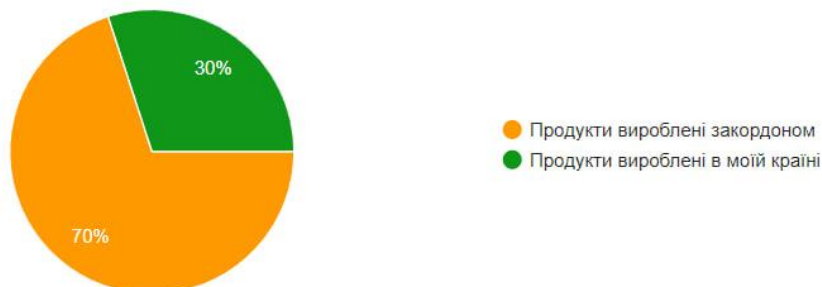
Ви звертаєте увагу на компанію виробника при покупці товару? / Do you consider the manufacturer's company when purchasing a product?

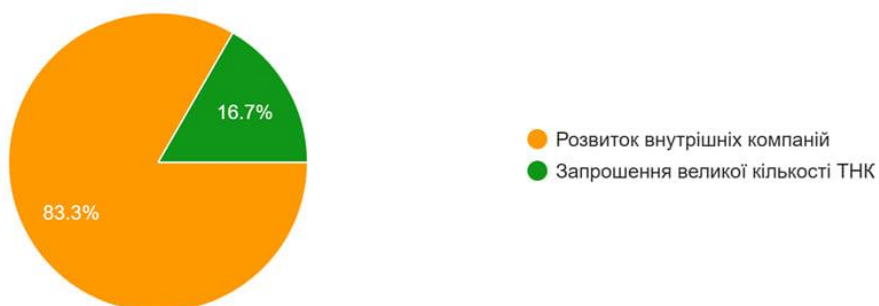
Чи надаєте Ви перевагу продуктам виробленим в Вашій країні? / Do you have a preference for products made in your own country?

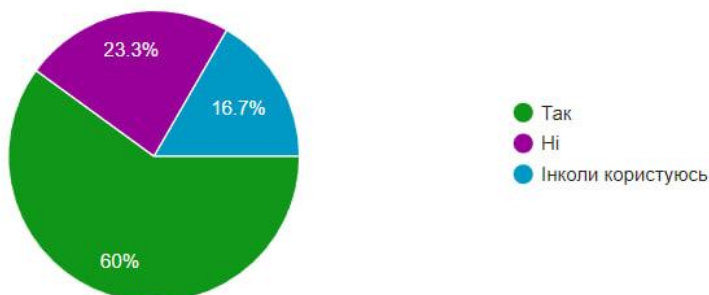
Які продукти Ви вважаєте якіснішими - вироблені закордоном чи в Вашій країні?
/ Which products do you believe are of higher quality: those produced abroad or in your country?

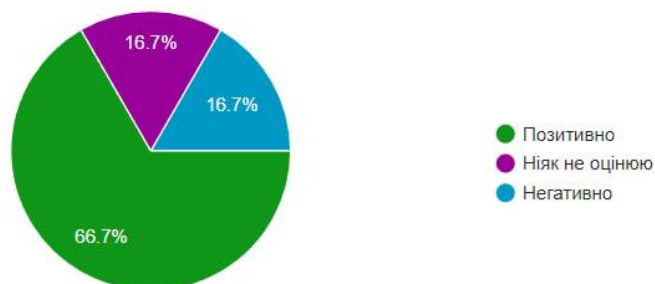
Ви підтримуєте розвиток внутрішніх компаній чи запрошення великої кількості ТНК в країну?
/ Do you support the growth of domestic companies or the influx of numerous TNCs into the country?

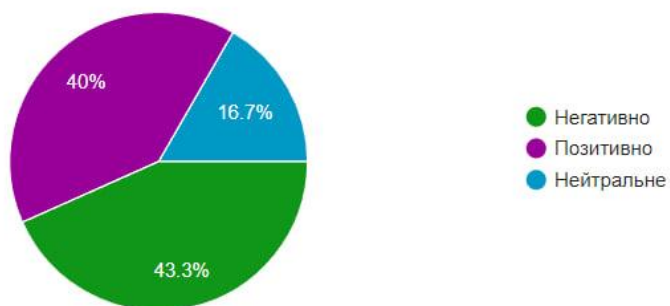
Чи користуєтесь Ви продуктами виробленими ТНК заснованими в Вашій країні?
/ Do you use products manufactured by TNCs with operations in your country?

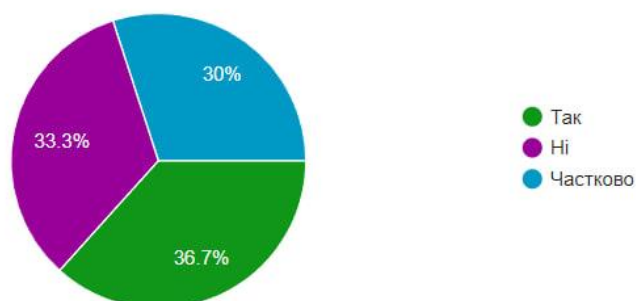
Як Ви оцінюєте внесок транснаціональних корпорацій у економіку Вашій країні?
/ How do you evaluate the contribution of transnational corporations to your country's economy?

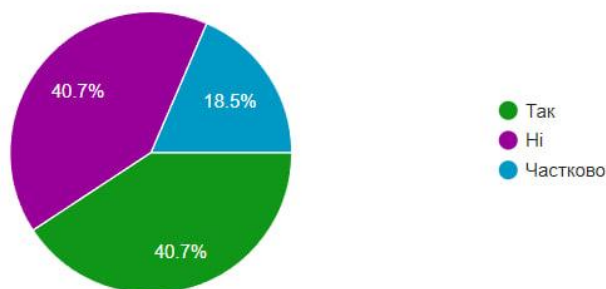
Як Ви оцінюєте політичний вплив транснаціональних корпорацій на уряд у Вашій країні?
/ How do you assess the political influence of transnational corporations on the government in your country?

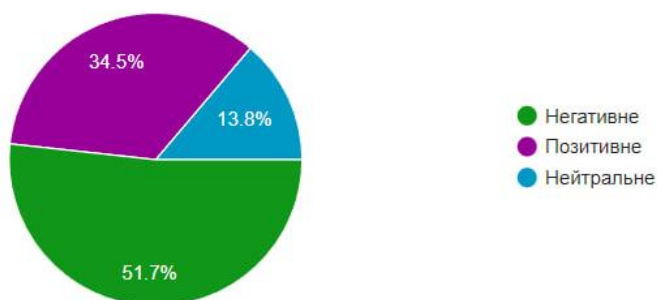
Чи розумієте Ви, яким чином транснаціональні корпорації впливають на економіку Вашої країни?
/ Do you comprehend how transnational corporations impact your country's economy?

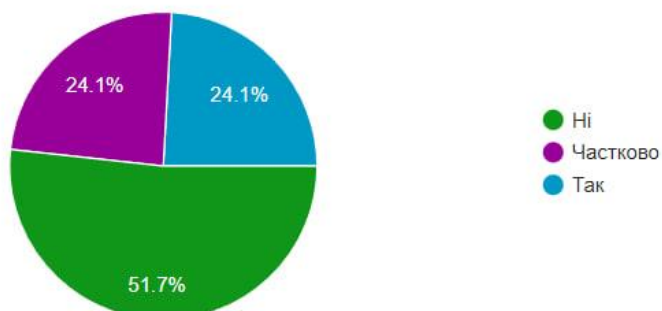
Чи розумієте Ви, яким чином транснаціональні корпорації впливають на політику Вашої країни? / Do you comprehend how transnational corporations influence the politics of your country?

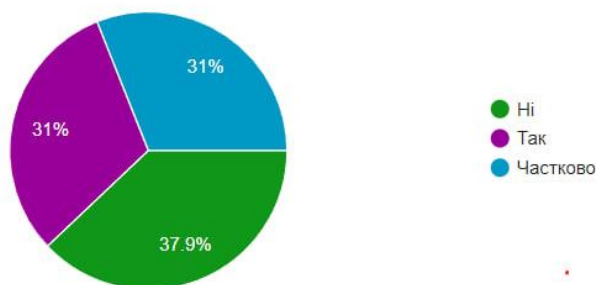
Як Ви ставилися б до ситуації, де на ринку Вашої країни переважають транснаціональні корпорації порівняно з внутрішніми компаніями? / How would you feel about a scenario where transnational corporations dominate the market in your country compared to domestic companies?

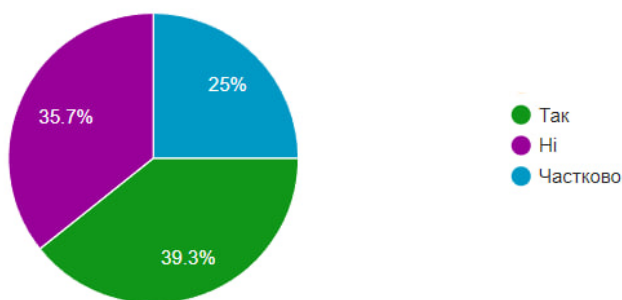
Чи знаєте Ви, якими методами уряди країн борються проти економічного та політичного впливів ТНК на держави? / Are you aware of the methods utilized by governments to counter the economic and political influence of TNCs on countries?

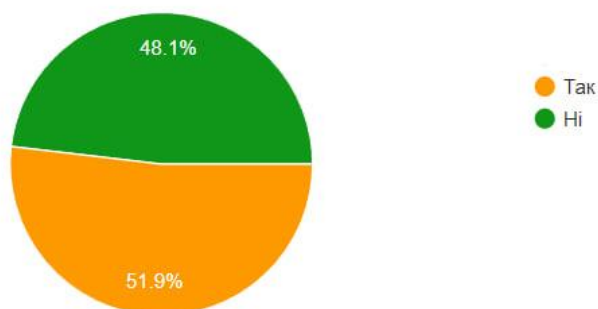
Чи розумієте Ви плюси роботи ТНК на території Вашої країни? / Do you understand the benefits of TNC operations in your country?

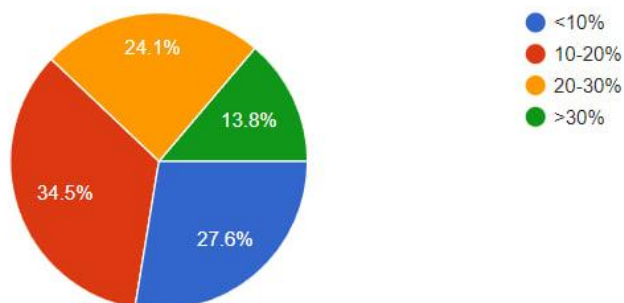
Чи розумієте Ви мінуси роботи ТНК на території Вашої країни? / Do you understand the drawbacks of TNC operations in your country?

Чи маєте Ви довіру до інформації, яку надають транснаціональні корпорації про свою діяльність в Вашій країні? / Do you trust the information provided by transnational corporations regarding their activities in your country?

На Вашу думку, який відсоток прибутку повинні платити ТНК у якості податку у Вашій країні? / In your opinion, what percentage of profit should TNCs pay as tax in your country?

Чи вважаєте Ви, що ТНК діє проти інтересів країни та населення? / Do you believe that TNCs act against the interests of the country and its population?

